

August-September 2020, Volume 9, Issue 4

The Correlation of Emotional Intelligence with Burnout Caused by Refereeing in Female Referees of Iranian Football

*Hamid Reza Safari Jafarloo¹, Jamileh Keshavarz², Mahdi Bashiri³

1- Assistant Professor, Department of Sport Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Jahrom University, Jahrom, Iran. (Corresponding author)

Email: hamidsafari83@yahoo.com

2- M.Sc., Department of Sports Sciences, Faculty of Architecture, Islamic Azad University, Shiraz Branch, Shiraz, Iran.

3- Assistant Professor, Department of Sport Sciences, Faculty of Education and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Trbaiz, Iran.

Received: 2 March 2020

Accepted: 9 June 2020

Abstract

Introduction: Refereeing in football is one of the jobs that can lead to negative consequences for the health of the referees. Therefore, the aim of the present study was to determine the correlation between emotional intelligence and burnout caused by refereeing in female referees of Iranian football.

Methods: The present study was a descriptive-correlational study. The number of the community was 51 female referees working in the Women's Football League in 2016. Due to the small number of the community, a statistical sample equal to the total population was considered. The "Schutte Self Report Emotional Intelligence Test" (SSEIT) and the "Burnout Inventory for Referees" were used to collect data. Face validity was confirmed by experts and reliability of instruments using Cronbach's alpha coefficient method. Data was analysed by SPSS . 21.

Results: There is a significant correlation between refereeing burnout and optimism and emotion regulation ($r = -0.59$) as well as appraisal and expression of emotion ($r = -0.31$) ($P < 0.05$). However, there is no significant correlation between the utilization of emotions ($r = -0.10$) and job refereeing burnout ($P < 0.05$). Also, there is a significant correlation between emotional intelligence ($r = -0.43$) and refereeing burnout in negative direction ($P < 0.05$).

Conclusions: Increased emotional intelligence is correlated with decreased burnout due to female referee. It is suggested that appropriate training be used to increase emotional intelligence and reduce burnout caused by refereeing in female referees working in the Football League.

Keywords: Burnout, Emotional Intelligence, Referee, Football, Women.

همبستگی هوش هیجانی با فرسودگی ناشی از داوری در داوران زن فوتبال ایران

*حمیدرضا صفری جعفرلو^۱، جمیله کشاورز^۲، مهدی بشیری^۳

۱- استادیار، گروه علوم ورزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه جهرم، جهرم، ایران (نویسنده مسئول)
ایمیل: hamidsafari83@yahoo.com

۲- کارشناسی ارشد، گروه علوم ورزشی، دانشکده معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، شیراز، ایران.

۳- استادیار، گروه علوم ورزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۳/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۱۲

چکیده

مقدمه: داوری در فوتبال، از شغل‌هایی است که در معرض هیجان‌های بالا، می‌تواند پیامدهای منفی برای سلامتی داوران در پی داشته باشد. بنابراین، هدف پژوهش حاضر تعیین میزان همبستگی هوش هیجانی و فرسودگی ناشی از داوری در داوران زن فوتبال ایران بود.

روش کار: پژوهش حاضر یک پژوهش توصیفی-همبستگی بود. تعداد جامعه ۵۱ داور زن شاغل در لیگ فوتبال سال ۱۳۹۵ بانوان بود که با توجه به تعداد کم جامعه، نمونه آماری برابر با کل جامعه لحاظ گردید. جهت جمع‌آوری داده‌ها از "آزمون خود گزارشی هوش هیجانی شاته" (SSEIT) (The Schutte Self Report Emotional Intelligence Test) و "سیاهه فرسودگی ناشی از داوری" (Burnout Inventory for Referees) استفاده شد. روایی صوری با نظر متخصصان و پایایی ابزارها به روش ضریب آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت. تحلیل داده‌ها با استفاده نرم‌افزار اسپس اس نسخه ۲۱ انجام شد.

یافته‌ها: بین فرسودگی ناشی از داوری با مؤلفه‌های خوش‌بینی و تنظیم هیجان ($r = -0.59$) و همچنین ارزیابی و ابزار هیجان ($r = -0.31$) همبستگی معناداری وجود دارد ($P < 0.05$). اما بین مؤلفه کاربرد هیجان ($r = -0.10$) و فرسودگی شغلی داوران همبستگی معناداری وجود ندارد ($P > 0.05$). همچنین، بین هوش هیجانی ($r = -0.43$) و فرسودگی ناشی از داوری در داوران همبستگی معناداری در جهت منفی وجود دارد ($P < 0.05$).

نتیجه‌گیری: افزایش هوش هیجانی با کاهش فرسودگی ناشی از داوری در داوران زن همبستگی دارد. پیشنهاد می‌گردد از آموزش‌های مناسب جهت افزایش هوش هیجانی و کاهش فرسودگی ناشی از داوری در داوران زن شاغل در لیگ فوتبال استفاده شود.

کلیدواژه‌ها: فرسودگی، هوش هیجانی، داور، فوتبال، زن.

مقدمه

طی دهه‌های گذشته، تغییرات اجتماعی فراگیر باعث افزایش چشمگیر اختلالات مرتبط با تنش در نیروی کار، به ویژه در میان زنان شاغل شده است که تداوم این شرایط می‌تواند منجر به فرسودگی شغلی شود (۱). فرسودگی، یکی از متغیرهایی است که می‌تواند تأثیرات منفی بر جریان‌های روانی و عملکردهای شناختی مانند تمرکز، توجه، تلاش و انگیزندگی فرد بگذارد و به این ترتیب مشکلی شایع و جدی در میان افرادی است که به ویژه در شغل‌های خدمات انسانی مشغول به فعالیت هستند (۲). فرسودگی به‌عنوان حالتی از خستگی جسمی، هیجانی و ذهنی تعریف شده است که به دلیل فشار مداوم و مکرر هیجانی در طولانی مدت به وجود می‌آید و با کاهش چشم‌گیر سلامتی

روان، زمینه‌ساز بیماری‌های جسمانی و روانی می‌شود (۳). نشانه‌های این حالت عبارت‌اند از احساس درماندگی، ناامیدی، سرخوردگی، رشد دیدگاه منفی نسبت به خود و دیگران (۴). فرسودگی خود را به‌صورت عاطفی، جسمانی، مسخ شخصیت، کاهش انگیزه و پسرفت (تضعیف عملکرد) نشان می‌دهد (۳). به سادگی و با توجه مطالعات سال‌های اخیر می‌توان به این نتیجه دست یافت که فرسودگی می‌تواند سلامت روانی کارکنان را به خطر اندازد (۵).

سازمان جهانی بهداشت نیز فرسودگی را یکی از مهم‌ترین تهدیدکننده‌های سلامتی جامعه می‌داند و بیان می‌کند افرادی که از آن رنج می‌برند اصولاً دارای انرژی کم و احساس بیش از حد خستگی هستند. تداوم این روند باعث ایجاد افسردگی، احساس درماندگی و عدم کارایی شغلی است

و با علائمی مانند بدبینی نسبت به دیگران، بی‌اعتمادی، بدگمانی نسبت به درستی و صداقت دیگران خود را نشان می‌دهد (۶). به یقین می‌توان گفت احساسات و هیجان‌ها تا حد زیادی می‌تواند به‌طور متقابل بر احساس درماندگی و فرسودگی تأثیر بگذارد و یکی از مهم‌ترین مباحث در این رابطه به هوش هیجانی مربوط می‌شود (۷-۹).

هوش هیجانی (emotional intelligence) را می‌توان جدیدترین تحول در زمینه درک ارتباط میان تعقل و هیجان دانست. نتایج حاصل از پژوهشی نشان داد که داوران فوتبال می‌توانند ویژگی‌های زیادی داشته باشند که کنترل هیجان یکی از آن‌هاست (۱۰). هوش هیجانی نوعی مهارت ذهنی است که شامل توانایی درک درست از محیط، انگیزش، شناخت و کنترل احساسات خود و دیگران هست به نوعی که بتواند به حل مشکلات ایشان کمک کند (۱۱).

ارتباط هوش هیجانی و فرسودگی با توجه به اهمیتش هنوز هم به دفعات در مطالعات جدید هم مورد بررسی قرار گرفته است (۱۲-۱۴) و در مطالعات ورزشی هم بررسی شده است (۱۵). مطالعات صورت گرفته بیانگر آن است که بین هوش هیجانی یا فرسودگی و سازه‌های گوناگون و متعددی از جمله تاب‌آوری (۱۶) عملکرد ورزشی (۱۷) سلامت روانی (۱۸) و فشار روانی (۱۹) ارتباط وجود دارد. عمده‌تاً نتایج پژوهش‌هایی که به بررسی همبستگی میان هوش هیجانی و فرسودگی پرداخته است، حاکی از آن هستند که ناهنجاری‌های هیجانی می‌توانند پیش‌بینی‌کننده مهم فرسودگی در انسان باشد (۲۱، ۲۰، ۱۸). در این بین، زنان شاغل بیشتر از مردان در معرض بیماری‌ها، مشکلات بهداشتی و تهدیدکننده سلامتی قرار دارند (۲۲، ۲۳).

مساله اصلی در مقاله حاضر فرسودگی شغلی است که سلامت داوران زن را تهدید می‌کند چراکه با تمام شرایط تنش‌زایی که این زنان در مسئولیت خانوادگی و شغل بیرون از خانه دارند، داور و قضاوت، آن‌هم در یک میدان رقابت را باید اضافه کرد. شغل داور به خاطر شرایط تصمیم‌گیری و زیر ذره‌بین بودن از شرایط خاصی نسبت به شغل‌های دیگر بهره‌مند است. خصوصاً که اگر این داور در یک محیط رقابتی و هیجانی باشد. داوران زن فوتبال در حالی مسئولیت نظارت و داور بر اعمال و خطاهای بازیکنان را دارند که افزایش اهمیت اقتصادی مسابقات فوتبال و نقش بسیار تعیین‌کننده داوران در اجرای عدالت، تنش‌های روانی داوران را به طور فوق‌العاده افزایش داده است (۲۴) و در

طولانی‌مدت عواقیی مانند افسردگی، دل‌زدگی و کاهش اعتمادبه‌نفس را برای ایشان در پی دارد که می‌تواند تأثیر مستقیمی در سلامت ایشان و غیرمستقیم در سلامت خانواده آن‌ها باشد. Marco معتقد است داورانی که از تنش و فرسودگی رنج می‌برند، از لحاظ هیجانی خسته‌اند، انگیزه کار در آن‌ها کم است و از سلامت روانی پایینی برخوردارند و این مساله مهمی است که مطالعات باید پیوسته آن را مد نظر داشته باشند (۲۵).

در مورد ضرورت پژوهش باید به چهار موضوع مهم در این باره اشاره کرد. اول اینکه زنان ورزشکار، خصوصاً داوران زن فوتبال، می‌توانند به عنوان یک نماد اجتماعی از اعتماد به نفس و عزت نفس در بین زنان مطرح باشند که با تحمل سختی‌ها و محدودیت‌های زیادی به این مهم نایل شده‌اند و این ضرورت توجه بیشتر نسبت به این قشر را توجیه می‌کند. دوم اینکه به نظر می‌رسد فشار روانی، بصورت کلی در قضاوت و بصورت ویژه در داور بسیار بالا است و با توجه به نقش مهم اجتماعی زنان در خانواده‌ها می‌تواند برای سلامت ایشان بسیار پراهمیت باشد. سوم اینکه نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند نشان دهنده شرایط شغلی ایشان برای سازمان‌های مربوطه مانند فدراسیون فوتبال باشد و چهارم اینکه می‌تواند در عین حال جامعه را از وجود حرفه‌هایی برای زنان مطلع کند که کمتر مورد توجه هستند ولی در عین حال بسیار جذاب و الهام‌بخش می‌باشند.

مطالعات صورت گرفته در حیطه فرسودگی شغلی زنان در نمونه‌هایی مانند پزشکان (۲۶)، پرستاران (۲۷)، کارمندان (۱۲) و معلمان (۲۸) بود و در حیطه مطالعات فرسودگی در ورزش و داور نیز غالباً مردان به عنوان نمونه در نظر گرفته شده است (۲۴، ۲۹)، اما توجهی به داوران زن در این حیطه نشده است. بنابراین، با توجه به شکاف مطالعاتی حاضر و اهمیتی که شادابی و سلامتی این قشر در پیشبرد هویت اجتماعی و عزت نفس زنان جامعه، پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان همبستگی هوش هیجانی و فرسودگی ناشی از داور در داوران زن فوتبال ایران انجام شد.

روش کار

روش پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه داوران زن فوتبال، در قلمرو مکانی کل ایران و در سال ۱۳۹۵ بود. معیار ورود و خروج داوران در

Intelligence)، ۰/۷۸، گزارش کردند و پایایی را در بین این دانشجویان، از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ ذکر کردند (۱۶).

در مطالعه حاضر برای تعیین روایی صوری "آزمون خود گزارشی هوش هیجانی شاته" از نظر ۸ تن از مدرسین و متخصصان ورزشی در دانشگاه آزاد شیراز و کمیته داوران فدراسیون فوتبال استفاده شد و همچنین برای تعیین پایایی، ضریب آلفای کرونباخ در بین نمونه آماری با تعداد ۵۱ تن از داوران فوتبال در ایران، بکار رفت که ۰/۷۸ بدست آمد. بعلاوه، برای سنجش فرسودگی شغلی داوران، از "سیاهه فرسودگی ناشی از داور" (Burnout Inventory for Referees) استفاده گردید (۳۳). این سیاهه توسط Weinberg & Richardson طراحی شد و حاوی ۱۶ عبارت بود که در نهایت احساس فرسودگی را در داوران می‌سنجید. شیوه نمره دهی این ابزار در مقیاس لیکرت پنج گزینه ای بود که از نمره ۱ (خیلی مخالفم) تا ۵ (خیلی موافقم) نمره گذاری شد و دامنه نمرات کل بین ۱۶ تا ۸۰ متغیر می باشد. نمره بالا در این آزمون نشان دهنده فرسودگی زیاد است.

در مطالعه ای، Weinberg & Richardson (۳۳) نیز روایی صوری "سیاهه فرسودگی ناشی از داور" را از نظر ۱۰ تن از متخصصان داور در ورزش در آمریکا مورد تایید قرار گرفت و پایایی درونی آن نیز در بین ۳۲ تن از داوران فدراسیون های ورزشی منتخب میزان ۰/۸۰ بدست آمد. همچنین Al-Haliq و همکاران (۴۰) در بین ۱۲۰ داور ورزشی کشور اردن، روایی محتوایی را ۰/۸۶ اعلام می کنند و پایایی آن را در بین همین ۱۲۰ تن از داوران کشور اردن از طریق آلفای کرونباخ ۰/۹۱ محاسبه نمودند.

در مطالعه غلامیان و همکاران نیز روایی صوری "سیاهه فرسودگی ناشی از داور" را از دیدگاه متخصصان مورد تایید قرار دادند، همچنین ضریب پایایی این سیاهه را در بین ۳۲ تن از داوران ملی و بین المللی لیگ فوتبال ایران محاسبه و میزان ۰/۷۹ گزارش کردند (۳۴).

در مطالعه حاضر برای تعیین روایی صوری "سیاهه فرسودگی ناشی از داور" از نظر ۸ تن از مدرسین و متخصصان داور استفاده شد و همچنین برای تعیین پایایی، ضریب آلفای کرونباخ بکار رفت که در بین نمونه آماری یعنی داوران زن فوتبال در فدراسیون فوتبال جمهوری اسلامی ایران با تعداد ۵۱ تن ۰/۷۴ بدست آمد که قابل قبول بود.

پژوهش، داشتن حداقل سابقه داور یک بازی در یکی از لیگ های فوتبال بانوان کشور (برتر یا دسته یک) بود. بر اساس آمار کمیته داوران فدراسیون فوتبال ایران، جامعه داوران و کمک داوران شاغل در لیگ برتر بانوان ۵۱ تن بود که به علت محدود بودن تعداد جامعه آماری، نمونه آماری برابر با کل جامعه لحاظ گردید.

در پژوهش حاضر، برای سنجش هوش هیجانی از "آزمون خود گزارشی هوش هیجانی شاته" (The Schutte Self Report Emotional Intelligence Test) (SSEIT) استفاده شد (۳۰). این آزمون دارای ۳۳ عبارت است. عبارت های آزمون در سه مقوله شامل ارزیابی و ابراز هیجان (appraisal and expression of emotion) با ۱۳ عبارت، مولفه خوش بینی و تنظیم هیجان (optimism and emotion regulation) با ۱۰ عبارت و کاربرد هیجان (utilization of emotions) با ۱۰ عبارت طراحی شده است. شیوه نمره دهی این آزمون در مقیاس لیکرت پنج گزینه ای است که از نمره ۱ (خیلی مخالفم) تا ۵ (خیلی موافقم) نمره گذاری گردید و دامنه نمرات کل بین ۳۳ تا ۱۶۵ متغیر می باشد. نمره بالا در این آزمون نشان دهنده هوش هیجانی بالا است. Schutte و همکاران این آزمون را، با توجه به اینکه مطالعه اولیه در سال ۱۹۹۸ بود، در بین ۳۴۶ تن از شهروندان جنوب شرقی آمریکا بررسی کردند (۳۰). روایی همگرایی آن با "آزمون جهت گیری زندگی" (Life Orientation Test) میزان ۰/۵۲ گزارش شد. ثبات درونی این ابزار ۰/۹۰ در مطالعه اول و پایایی مجدد بعد از دو هفته ۰/۷۸ گزارش شد که مورد قبول بود.

Azad و همکاران روایی صوری آزمون را از دیدگاه ۱۵ تن از مدرسین یکی از دانشگاه های هند مورد تایید قرار دادند و پایایی درونی این ابزار را در بین ۸۹ تن از دانشجویان موسسات آموزش عالی کشور هند ۰/۸۳ محاسبه کردند (۳۱). در مطالعات داخلی، آقاجانی و صمدی فرد روایی صوری را توسط ۵ تن از مدرسین گروه روانشناسی دانشگاه محقق اردبیلی مورد تایید قرار دادند و مقدار پایایی را از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در بین ۳۸۲ از دانشجویان رشته های مختلف دانشگاه محقق اردبیلی، ۰/۷۱ بدست آوردند (۳۲). تارووردی زاده و همکاران بر اساس مطالعات قبلی ضریب روایی ملاکی در بین ۱۳۵ تن از دانشجویان دانشگاه تهران با "پرسشنامه هوش هیجانی بار-اون" (The Bar-On Questionnaire of Emotional Intelligence) میزان ۰/۷۸ گزارش کردند (۳۳).

مطالعه آگاهی داشته و هر زمان با میل خود می‌توانستند از روند مطالعه خارج شوند. همچنین اصل محرمانه بودن پاسخ آزمودنی‌ها در مطالعه رعایت گردید.

یافته‌ها

طبق آمار توصیفی پژوهش، تعداد ۱۴ تن از داوران مجرد و ۳۷ تن متأهل بودند. سطح تحصیلی نمونه آماری شامل دیپلم (۵ تن)، کاردانی (۱۱ تن)، کارشناسی (۳۰ تن) و کارشناسی ارشد (۵ تن) بود. دیگر ویژگی‌های توصیفی شامل سن، تعداد و درجه داوری در (جدول ۱) نشان داده شده است.

در نحوه جمع آوری داده‌ها، با توجه به پراکندگی داوران در کشور، محدودیت زیادی وجود داشت که برای رفع این محدودیت، پژوهشگران سعی کردند پرسشنامه‌ها با اخذ مجوزهای لازم و در جلسات توجیهی فدراسیون فوتبال که داوران زن نیز حضور داشتند، توزیع گردد. برای نمونه گیری از روش سرشماری استفاده شد و نمونه آماری برابر با کل جامعه لحاظ گردید. مدت جمع آوری داده‌ها حدود ۹۰ روز طول کشید.

در مورد ملاحظات اخلاقی لازم به ذکر است که پژوهش با کسب رضایت از آزمودنی‌ها و رعایت کامل اصول اخلاقی انجام شد. در این راستا، آزمودنی‌ها از کلیه جنبه‌های

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی

متغیر	طبقه	مقدار
سن	حداقل	۲۰ سال
	حداکثر	۳۷ سال
	میانگین و انحراف معیار	۳۰/۱۴ ± ۴/۹۰
تعداد داوری	حداقل	۲
	حداکثر	۱۳
	میانگین و انحراف معیار	۶/۸۲ ± ۳/۳
درجه داوری	درجه بین المللی	۸
	درجه ملی	۹
	درجه یک و پایین تر	۳۴

به حداقل و حداکثر تعداد داوری، میانگین تعداد داوری‌ها در سطح ملی نیز بیش از شش بازی برای هر داور است.

همانطور که یافته‌های (جدول ۱) نشان می‌دهد، میانگین سنی داوران زن حدود ۳۰ سال است و همچنین با توجه

جدول ۲: شاخص‌های توصیفی مولفه‌های پژوهش و آزمون کلموگروف-اسمیرنوف

نتیجه	p-value	نمره Z	میانگین و انحراف معیار	مولفه‌های پژوهش
توزیع طبیعی	۰/۳۶	۰/۹۳	۳/۸۶ ± ۰/۷۵	خوش بینی و تنظیم هیجان
توزیع طبیعی	۰/۱۷	۱/۱۰	۳/۴۶ ± ۰/۵۳	ارزیابی و ابراز هیجان
توزیع طبیعی	۰/۰۷	۱/۲۹	۳/۱۸ ± ۰/۵۱	کاربرد هیجان
توزیع طبیعی	۰/۰۹	۱/۲۳	۳/۵ ± ۰/۶۱	هوش هیجانی
توزیع طبیعی	۰/۷۲	۰/۶۹	۱/۹۵ ± ۰/۸۵	فرسودگی شغلی

به اینکه مقدار احتمال بالاتر از ۰/۰۵ است. لذا داده‌های مطالعه حاضر از توزیع طبیعی برخوردارند. بنابراین، برای سنجش ارتباط بین متغیرها از آزمون پیرسون استفاده گردید (جدول ۳).

(جدول ۲) شاخص‌های آماری میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای هوش هیجانی و فرسودگی را مشخص نموده که مولفه خوش بینی و تنظیم هیجان بیشترین، و مولفه فرسودگی ناشی از داوری، کمترین میانگین را دارا بودند. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نشان داد که با توجه

جدول ۳: نتایج آزمون همبستگی پیرسون در مورد مولفه های هوش هیجانی با فرسودگی شغلی داوران زن

متغیرها	ضریب همبستگی با فرسودگی شغلی	جهت همبستگی	p-value
خوش بینی و تنظیم هیجان	-۰/۵۹	منفی	* ۰/۰۰۱
ارزیابی و ابراز هیجان	-۰/۳۱	منفی	* ۰/۰۰۵
کاربرد هیجان	-۰/۱۰	منفی	۰/۲۹۵
هوش هیجانی	-۰/۴۳	منفی	* ۰/۰۰۱

* : نشان تفاوت معنا داری در سطح ۰/۰۵

می شود (۲۹). Tolukan نیز سطح بالای هوش هیجانی را در بین مربیان ورزش مورد تأیید قرار داد که ارتباط منفی با فرسودگی دارد (۱۸). رضایی دیزگاه و همکاران نیز هوش هیجانی را در بین کارکنان دانشگاه علوم پزشکی گیلان بالاتر از حد متوسط به دست آوردند که همسو با یافته های این پژوهش است البته میانگین بدست آمده کمتر از میانگین هوش هیجانی در پژوهش حاضر است (۱۳).

هوش هیجانی به وسیله تجربه و آموزش قابل اکتساب و یادگیری است (۳۵) و معمولاً در سن ۴۰ سالگی به بالاترین سطح می رسد (۳۶)، مهارت در آن نیاز به تمرین، صبوری و گذشت زمان دارد (۳۷). بنابراین، به نظر می رسد برخی ویژگی های جامعه پژوهش مانند میانگین سن داوران (حدود ۳۰ سال)، سطح تحصیلات دانشگاهی (حدود ۹۰ درصد) و تعداد دوری آن ها در مسابقات کشوری (میانگین حدود ۷ دوری برای هر داور) موجب گردیده است داوران زن فوتبال لیگ برتر کشور به صورت تجربی و از طریق آزمایش و خطا به میزان قابل توجهی از هوش هیجانی دست یابند. البته این نکته قابل ذکر است که به دلیل مخاطرات دوری غالباً افرادی به این حرفه جذب می شوند که تا حدودی ذاتاً مدیریت هیجانی بالایی داشته باشند. خصوصاً این امر در مورد زنان در جامعه ایران می تواند بیشتر صدق کند. هرچند که می توان با برگزاری دوره های آموزشی توسط روانشناسان خبره و متخصص، میزان هوش هیجانی را به میزان مطلوبی افزایش داد. دوری، یک شغل پرهیجان و فشارزا است و تصمیمات آن می تواند بر رفتار و کنش کلیه بازیکنان، مربیان، تماشاچیان و دست اندرکاران مسابقات و باشگاه ها تأثیرگذار باشد (۳۸). داوران به تدریج می آموزند که با ارزیابی، ابراز، تنظیم و کاربرد مناسبی که از هیجان های خود و دیگران خواهند داشت، به طور مستمر با انتقاد رسانه ها، مربیان عصبی، تماشاگران پرخاشگر، ورزشکاران ناراضی و فشار بی امان ناشی از یک سوت صحیح یا ناصحیح، به نحو منطقی تعامل و تقابل

نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون در (جدول ۳) نشان می دهد، بین مولفه خوش بینی و تنظیم هیجان ها با فرسودگی شغلی داوران همبستگی معناداری وجود دارد ($P < 0.05$). با توجه به جهت ضریب همبستگی ($r = -0.43$) می توان گفت افزایش در مولفه خوش بینی و تنظیم هیجان که از مولفه هوش هیجانی می باشد، باعث کاهش فرسودگی شغلی در بین داوران می شود. همچنین بین مولفه ارزیابی و ابراز هیجان و فرسودگی شغلی داوران همبستگی معناداری وجود دارد ($P < 0.05$). جهت همبستگی که منفی است ($r = -0.31$) نشان می دهد با افزایش مولفه ی ارزیابی و ابراز هیجان، فرسودگی شغلی در بین داوران کاهش می یابد. اما دیگر یافته (جدول ۳) نشان می دهد که بین مولفه کاربرد هیجان و فرسودگی شغلی داوران همبستگی معناداری وجود ندارد ($P > 0.05$). همچنین نتایج نشان می دهد، در نهایت و بر طبق یافته ها، نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد، بین هوش هیجانی و فرسودگی شغلی داوران همبستگی معناداری وجود دارد ($P < 0.05$). همچنین با توجه به مقدار ضریب همبستگی ($r = -0.59$) می توان گفت افزایش هوش هیجانی، باعث کاهش فرسودگی نیز می شود. لازم به ذکر است که شدت همبستگی بین دو متغیر نیز نسبتاً قوی می باشد.

بحث

پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان همبستگی هوش هیجانی و فرسودگی ناشی از دوری در داوران زن فوتبال ایران انجام شد.

یافته های این پژوهش نشان داد که میانگین هوش هیجانی و مولفه های آن که شامل ارزیابی و ابراز هیجان، خوش بینی و تنظیم هیجان و کاربرد هیجان در داوران زن فوتبال، بالاتر از حد متوسط می باشد. در نتایجی همسو، پورسلطانی و همکاران نیز سطوح هوش هیجانی بالاتر از میانگین را در داوران نشان دادند که موجب افزایش سلامت روانی آن ها

بانک نشان داد که سطح بالای هوش هیجانی با فرسودگی همبستگی معناداری ندارد (۴۱). دلیل این ناهمخوانی را شاید به ویژگی های کاری مربوط دانست چرا که به نظر می رسد تصمیمات لحظه ای در داوری با شرایط نسبتاً پایدار در کار بانکی متفاوت باشد. به طور کلی با مطالعه پژوهش های صورت گرفته به نظر می رسد بین غالب پژوهشگران در خصوص ارتباط بین هوش هیجانی و فرسودگی، توافق وجود دارد که یافته های این پژوهش نیز وجود این ارتباط را تایید می کند. جهت تبیین دلایل احتمالی این ارتباط می توان گفت که ناهنجاری های هیجانی می توانند پیش بینی کننده مهم فرسودگی در افراد باشند و فرسودگی نقش بسزایی در کاهش سلامت روان افراد دارد (۶). همچنین با توجه به نقش مهم هوش هیجانی در بهبود و اصلاح فعالیت های ورزشی، رضایت شغلی و کسب مهارت های رهبری و مدیریت (۲۴) و همچنین همبستگی آن بر مدیریت هیجان ها به روش مناسب و سازگاری فرد با محیط پیرامون خویش (۱۲) می تواند در کاهش فرسودگی شغلی تاثیر داشته باشد. همچنین هوش هیجانی بالا می تواند از نظر معنوی هم موجب افزایش تندرستی معنوی شود (۴۳) که این مهم در تحمل فشار روانی بی تأثیر نیست.

نتیجه گیری

بین هوش هیجانی و فرسودگی در داوران زن همبستگی منفی و معناداری وجود دارد. همچنین بین مولفه های هوش هیجانی شامل خوش بینی و تنظیم هیجان، و ارزیابی و ابراز هیجان؛ و فرسودگی ناشی از داوری در داوران زن فوتبال ایران همبستگی منفی و معناداری وجود دارد. لذا پیشنهاد می شود جهت پیشگیری و کاهش فرسودگی ناشی از داوری شرایط آموزش های لازم در زمینه هوش هیجانی برای داوران زن فوتبال فراهم شود. در مورد محدودیت های مطالعه حاضر باید گفت که شاید خستگی و عدم تمرکز احتمالی در جلسات بر پاسخ ها تأثیرگذار بوده باشد.

سپاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد دانشجو جمیله کشاورز و راهنمایی آقای دکتر حمیدرضا صفری جعفرلو به کد ۱۶۳۲۱۴۱۰۹۴۱۰۰۱ مصوب در تاریخ ۹۴/۴/۱۸ دانشگاه آزاد شیراز می باشد. قابل ذکر است که در پژوهش حاضر کد اخلاقی (IR.SSRC.REC.1398.046) از

داشته باشند و به تبع آن با تمرین و تعدیل هیجانی این تعامل ها و تقابل ها، هوش هیجانی خود را افزایش دهند. یافته دیگر این پژوهش نشان داد که میانگین فرسودگی ناشی از داوری در داوران زن لیگ های فوتبال بانوان ایران با میانگین نسبی داوری ۱/۹۵ (از ۵) در سطح نسبتاً کمی قرار دارد. به عبارت دیگر، این یافته مبین آن است که داوران زن فوتبال لیگ برتر ایران از نظر فرسودگی و مولفه های آن در وضعیت کمتر از میانگین قرار دارند. از آن جایی که در این پژوهش مشخص گردید داوران زن فوتبال لیگ های ایران دارای هوش هیجانی بالاتر از میانگین هستند و با توجه به آن که مطالعات صورت گرفته بخش عمده ای از سلامت روان و کاهش فرسودگی را به سطح بالای هوش هیجانی نسبت می دهند. پورسلطانی و همکاران (۲۹) و Tolukan (۱۸) همسو با یافته مطالعه حاضر، میزان فرسودگی را معکوس با هوش هیجانی نشان دادند. به نظر می رسد داوران زن فوتبال لیگ های ایران به دلیل بهره گرفتن از هوش هیجانی بالا، از فرسودگی ناشی از داوری جلوگیری نموده اند. Martínez و همکاران نیز در تایید این گفته نشان دادند که سطوح بالای هوش هیجانی باعث می شود که سطح فرسودگی کاهش یابد (۷). البته مطالعه Al-Haliq و همکاران در نتایجی ناهمسو میزان فرسودگی را در داوران بالا نشان دادند که شاید بتوان متفاوت بودن جنسیت جامعه آماری را دلیل این امر دانست چرا که با توجه به حساسیت و عمومیت بیشتر بازی های مردان در این رشته، تنش بیشتری در این مسابقات وجود دارد و فشار بالایی بر آن ها حاکم است (۴۰).

یکی دیگر از یافته های مهم پژوهش حاضر این بود که بین هوش هیجانی و فرسودگی ناشی از داوری در داوران زن فوتبال ایران، همبستگی معناداری وجود دارد به این معنا که با افزایش هوش هیجانی، فرسودگی کلی داوران به طور معناداری کاهش می یابد. این یافته با نتایج مطالعات پورسلطانی و همکاران در داوران همخوانی دارد (۲۹) همچنین با مطالعات انجام شده در مطالعه دیگری Martínez و همکاران (۷) و همچنین Platsidou در مورد معلمان مدارس ابتدایی (۹)؛ Lee & Chelladurai در مورد مدیران و مربیان ورزشی در آمریکا (۲۴) و Aldaz و همکاران در مورد پرستاران (۸) مبنی بر آن که بین هوش هیجانی و فرسودگی همبستگی وجود دارد، همخوان است. در پژوهش های ناهمخوان Ogunola در مورد کارمندان

دارند. همچنین از فدراسیون فوتبال و کمیته داوران به دلیل مساعدت در اجرای مطالعه نیز سپاسگزاری می شود.

پژوهشگاه علوم ورزشی اخذ شد. نویسندگان مقاله برخورد لازم می دانند از تمامی آزمودنی ها که در انجام پژوهش حاضر همراهی نموده اند کمال تشکر و قدردانی را اعلام

References

1. Grossi G, Perski A, Evengård B, Blomkvist V, Orth-Gomér K. Physiological correlates of burnout among women. *Journal of Psychosomatic Research*. 2003; 55(4):309-16. [https://doi.org/10.1016/S0022-3999\(02\)00633-5](https://doi.org/10.1016/S0022-3999(02)00633-5)
2. Allen J, Mellor D. Work context, personal control, and burnout amongst nurses. *Western Journal of Nursing Research*. 2002;24(8):905-17. <https://doi.org/10.1177/019394502237701> PMID:12469726
3. Alonso MP, Iglesias ME, de Bengoa Vallejo RB. The relationship between Burnout and health professionals' creativity, method, and organization. *Creative Nursing*. 2020;26(1):56-65. <https://doi.org/10.1891/1078-4535.26.1.56> PMID:32024740
4. Rada RE, Johnson-Leong C. Stress, burnout, anxiety and depression among dentists. *The Journal of the American Dental Association*. 2004;135(6):788-94. <https://doi.org/10.14219/jada.archive.2004.0279> PMID:15270165
5. Dreison KC, Luther L, Bonfils KA, Sliter MT, McGrew JH, Salyers MP. Job burnout in mental health providers: A meta-analysis of 35 years of intervention research. *Journal of Occupational Health Psychology*. 2018;23(1):18-30. <https://doi.org/10.1037/ocp0000047> PMID:27643608
6. Saberi H, Moraveji A, Naseh J. [Occupational burnout among school teachers and some related factors in Kashan 2007]. *ISMJ*. 2011;14(1):41-50
7. Martínez-Monteagudo MC, Inglés CJ, Granados L, Aparisi D, García-Fernández JM. Trait emotional intelligence profiles, burnout, anxiety, depression, and stress in secondary education teachers. *Personality and Individual Differences*. 2019;142:53-61 <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.01.036>
8. Martínez-Monteagudo MC, Inglés CJ, Granados L, Aparisi D, García-Fernández JM. Trait emotional intelligence profiles, burnout, anxiety, depression, and stress in secondary education teachers. *Personality and Individual Differences*. 2019;142:53-61 <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.01.036>
9. Platsidou M. Trait emotional intelligence of Greek special education teachers in relation to burnout and job satisfaction. *School Psychology International*. 2010;31(1):60-76. <https://doi.org/10.1177/0143034309360436>
10. Nurcahya Y, Mulyana D, Sagitarius S. Relationship between emotional intelligence and physical fitness with football referee performance. In 3rd International Conference on Sport Science, Health, and Physical Education (ICSSHPE 2018) 2019 Sep. Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/icsshpe-18.2019.39>
11. Mayer JD, Caruso DR, Salovey P. The ability model of emotional intelligence: Principles and updates. *Emotion Review*. 2016;8(4):290-300. <https://doi.org/10.1177/1754073916639667>
12. Zhao JL, Li XH, Shields J. Managing job burnout: The effects of emotion-regulation ability, emotional labor, and positive and negative affect at work. *International Journal of Stress Management*. 2019;26(3):315. <https://doi.org/10.1037/str0000101>
13. Rezaei Dizgah M, Mehrabian F. [Study the effect of emotional intelligence on job satisfaction considering the mediator role of job burnout, emotional labor, emotional inconsistency, personality deprivation and deficiency of individual success in the staff of Guilan University of Medical Sciences]. *Health and Safety at Work*. 2018;8(1):1-14.
14. Cofer KD, Hollis RH, Goss L, Morris MS, Porterfield JR, Chu DI. [Burnout is associated with emotional intelligence but not traditional job performance measurements in surgical residents]. *Journal of Surgical Education*. 2018;75(5):1171-9. <https://doi.org/10.1016/j.jsurg.2018.01.021> PMID:29483035
15. Lee YH, Chelladurai P. Emotional intelligence, emotional labor, coach burnout, job satisfaction, and turnover intention in sport leadership. *European Sport Management Quarterly*. 2018;18(4):393-412.

- <https://doi.org/10.1080/16184742.2017.1406971>
16. Tarverdizadeh H, Saberi H, Pasha Sharifi H. [The prediction of academic resilience on the basis of personality traits with mediation emotional intelligence]. *Journal of Health Promotion Management*. 2017; 6 (3): 36-43
<https://doi.org/10.21859/jhpm-07015>
 17. Moradi Dasht SH, Nourbakhsh N H S. [The relationship between emotional intelligence and communication skills with international student Tennis Coach Inventory]. *Sports Management Journal*. 2014;6(4):713-27.
 18. Tolukan E. Relationship between emotional labor behavior and burnout level of football coaches. *International Journal of Higher Education*. 2019;8(2):7-15.
<https://doi.org/10.5430/ijhe.v8n2p7>
 19. Louvet B, Campo M. Do high emotional intelligent soccer referees better cope with competitive stressors?. *Movement Sport Sciences*. 2019(3):17-26.
<https://doi.org/10.1051/sm/2019013>
 20. Salami SO, Ajitoni SO. Job characteristics and burnout: The moderating roles of emotional intelligence, motivation and pay among bank employees. *International Journal of Psychology*. 2016;51(5):375-82.
<https://doi.org/10.1002/ijop.12180> PMID:26118824
 21. Zysberg L, Orenshtein C, Gimmon E, Robinson R. Emotional intelligence, personality, stress, and burnout among educators. *International Journal of Stress Management*. 2017; 24 (1): 122-37.
<https://doi.org/10.1037/str0000028>
 22. Mausner-Dorsch H, Eaton WW. Psychosocial work environment and depression: epidemiologic assessment of the demand-control model. *American Journal of Public Health*. 2000;90(11): 1765-70.
<https://doi.org/10.2105/AJPH.90.11.1765> PMID:11076247 PMCID:PMC1446399
 23. Niedhammer I, Chea M. Psychosocial factors at work and self reported health: comparative results of cross sectional and prospective analyses of the French GAZEL cohort. *Occupational and Environmental Medicine*. 2003;60(7):509-15.
<https://doi.org/10.1136/oem.60.7.509> PMID:12819285 PMCID:PMC1740565
 24. Lee YH, Chelladurai P. Emotional intelligence, emotional labor, coach burnout, job satisfaction, and turnover intention in sport leadership. *European Sport Management Quarterly*. 2018; 18(4):393-412.
<https://doi.org/10.1080/16184742.2017.1406971>
 25. Marco J. Game location and aggression in football league. *Journal of Sport Sciences*. 2005;23(4):387-92.
<https://doi.org/10.1080/02640410400021617> PMID:16089183
 26. McMurray JE, Linzer M, Konrad TR, Douglas J, Shugerman R, Nelson K, et al. The work lives of women physicians. *Journal of General Internal Medicine*. 2000;15(6):372-80.
<https://doi.org/10.1111/j.1525-1497.2000.im9908009.x>
 27. Bayati H, Alavi A. [Relationship of glass ceiling and mental health with burnout in women working in Khansar and Golpayegan health care networks in 2018]. *Social Behavior Research & Health*. 2018;2(2):265-74.
 28. Noor NM, Zainuddin M. Emotional labor and burnout among female teachers: Work-family conflict as mediator. *Asian Journal of Social Psychology*. 2011;14(4):283-93.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-839X.2011.01349.x>
 29. Poursolantani Zarandi H, Alvandi R M S. [The role of stress in relation to emotional intelligence with mental health in referees to the Iranian Football League]. *Sport Management Journal*. 2016;7(4):559-73.
 30. SchutteN, HallLE, HaggertyDJ, CooperJT, Golden CJ, Dornheim L. Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*. 1998; 25(1):167-77.
[https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00001-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00001-4)
 31. Azad N, Gupta A, Sayed S. Emotional intelligence—A key factor for conducive and sustainable development of students. *Studies in Indian Place*. 2020; 40(73):397-400.
 32. Aghajani S, Samadifard H. [Correlation of spiritual well-being with Spiritual intelligence and emotional intelligence in students at Mohaghegh Ardebili University]. *Journal of Health Promotion Management*. 2019; 8 (4): 1-7.
 33. Weinberg RS, Richardson PA. *Psychology of Officiating*. Champaign, IL: Leisure Press. 1990.
 34. Gholamian J, Golzar S, Hosseini S, Talebpour M. A Survey of refereeing burnout among Iranian soccer super league referees and to study

- its relationship to stress level. *Journal of Sport Management*. 2009; 1(1): 141-157.
35. Boyatzis RE, Goleman D, Rhee K. Clustering competence in emotional intelligence: Insights from the Emotional Competence Inventory (ECI). *Handbook of Emotional Intelligence*. 2000; 99(6):343-62.
 36. Bar-On R. Emotional intelligence and self-actualization. In J. Ciarrochi J. P. Forgas & J. D. Mayer (Eds.), *Emotional intelligence in everyday life: A scientific inquiry* (p. 82–97). Psychology Press.2001.
 37. Shields SA, Warner LR. Gender and the emotion politics of emotional intelligence. *The emotional organization: Passions and Power*. 2009:167-82.
 38. Blumenstein B, Orbach I. Development of psychological preparation program for football referees: Pilot study. *Sport Science Review*. 2014; 23 (3-4):113-25 <https://doi.org/10.2478/ssr-2014-0007>
 39. Faldu R, Udaykumar MT. A study on Impact of emotional intelligence on work life balance of teaching professional with special referee to Saurashtra Region. *Studies in Indian Place Names*. 2020;40(8):182-91.
 40. Al-Haliq M, Altahayneh ZL, Oudat ME. Levels of burnout among sports referees in Jordan. *Journal of Physical Education and Sport*. 2014;14(1):47-51.
 41. Ogunola AA. Emotional intelligence as a predictor of burnout among selected Nigerian bank workers. *Academic Journal of Current Research*. 2019; 6 (5): 49-58.
 42. Görgens-Ekermans G, Brand T. Emotional intelligence as a moderator in the stress–burnout relationship: A questionnaire study on nurses. *Journal of Clinical Nursing*. 2012; 21 (15-16):2275-85.